

Sektörlerdeki Güncel Gelişmeler

İktisadi Araştırmalar Bölümü
2018 - 12

İÇİNDEKİLER

Enerji	3
İnşaat ve Konut	5
Otomotiv	7
Demir Çelik	9
Lojistik	11
Tekstil, Hazır Giyim ve Deri	13
Perakende	15
Beyaz Eşya	17
Turizm	19

RAKAMLARLA ENERJİ SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Kurulu Güç		Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Elektrik Kurulu Gücü (MW)	88.347	Elektrik Üretimi (GWh)	23.932	274.982
<i>yıllık değişim</i>	% 6,3	<i>yıllık % değişim</i>	-% 3,2	% 1,4
Kurulu Gücün Kaynaklara Göre Dağılımı		Üretimin Kaynaklara Göre Dağılımı		
<i>Hidroelektrik</i>	% 32,0	<i>Hidroelektrik*</i>	% 15,4	% 20,2
<i>Doğalgaz + LNG</i>	% 25,4	<i>Doğalgaz + LNG</i>	% 29,4	% 31,2
<i>Yerli Kömür</i>	% 11,5	<i>Yerli Kömür</i>	% 17,1	% 17,0
<i>İthal Kömür</i>	% 10,0	<i>İthal Kömür</i>	% 24,8	% 21,2
<i>Rüzgar</i>	% 7,9	<i>Rüzgar*</i>	% 8,7	% 6,8
<i>Güneş</i>	% 5,7	<i>Güneş*</i>	% 0,0	% 0,0
<i>Jeotermal</i>	% 1,5	<i>Jeotermal</i>	% 2,8	% 2,3
<i>Petrol Yakıtları</i>	% 0,3	<i>Petrol Yakıtları</i>	% 1,2	% 0,5
<i>Diğer</i>	% 5,8	<i>Diğer</i>	% 0,6	% 0,7
Temel Göstergeler ⁽²⁾		Enerji Piyasası ⁽³⁾		
İşyeri Sayısı (adet)	13.844	Piyasa Fiyatı (TL/MWh)	264,0	-
<i>Toplam İçindeki Pay</i>	% 0,8	<i>yıllık % değişim</i> ⁽⁴⁾	% 66,9	% 66,9
Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	103.102	Serbest Tüketici Sayaç Sayısı (bin adet)	140	-
<i>Toplam İçindeki Pay</i>	% 0,7	<i>yıllık % değişim</i>	-% 97,0	-
Ortalama Günlük Ücret (TL)	144,3			
<i>Sektör Sıralaması</i>	24/88			

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamani kapsamaktadır.

Kaynak: TEİAŞ, EPIAŞ, SGK

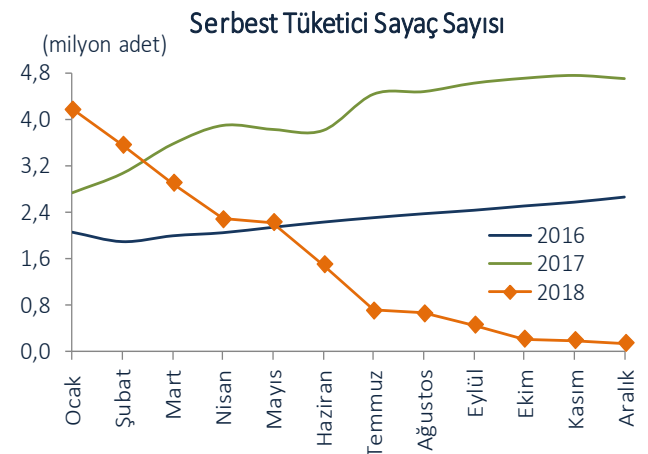
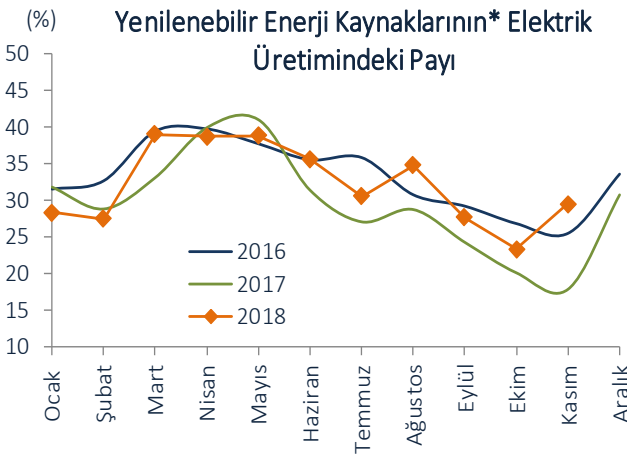
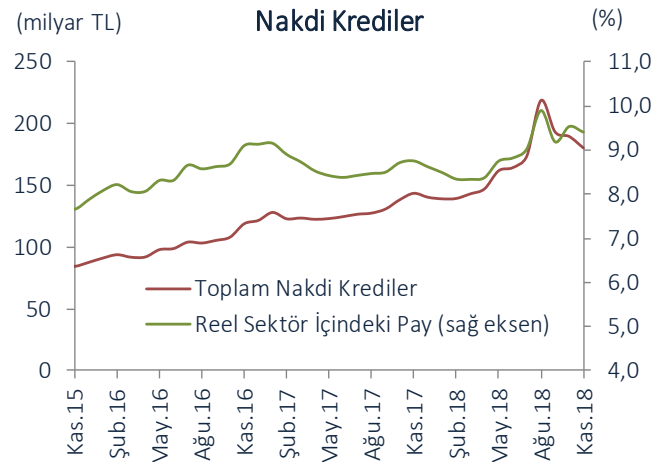
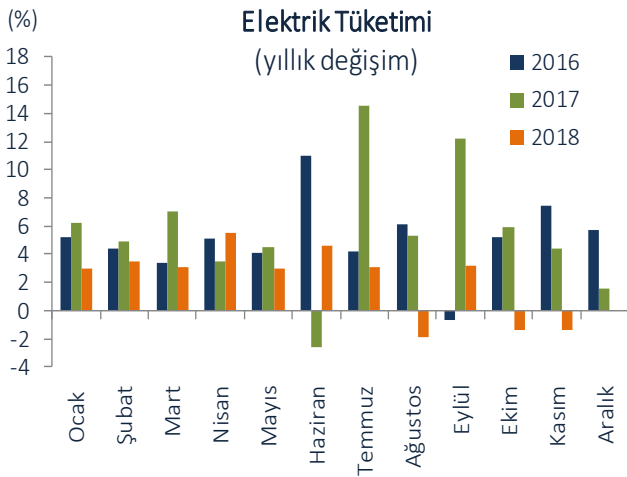
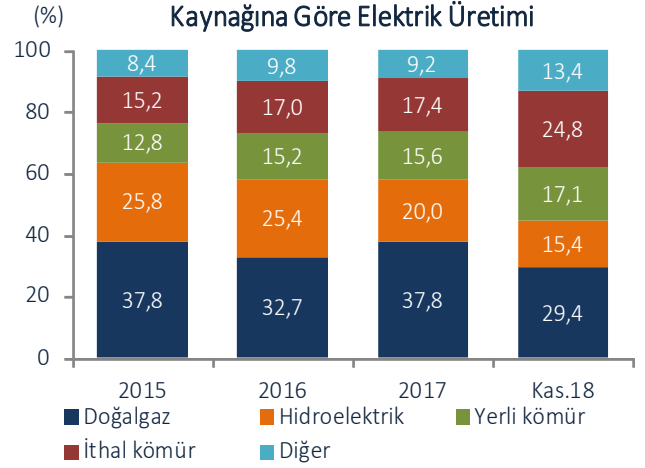
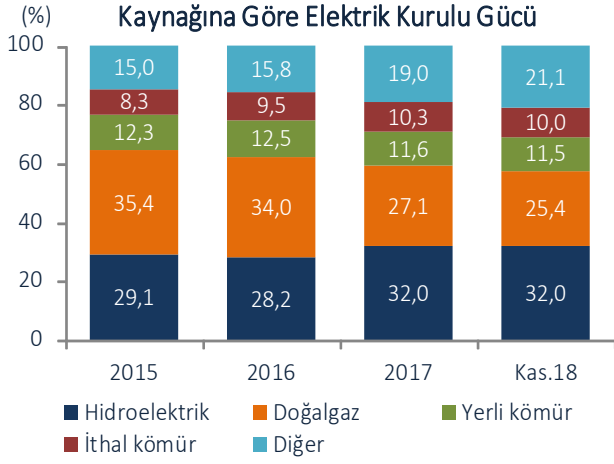
(2) Ekim 2018 verisidir. (3) Aralık 2018 verisidir. (4) Kümülatif veri, ilgili aya ait fiyat endeksinin yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

(*) Lisanssız elektrik üretimi hariçtir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Ekonomik aktiviteye yönelik önemli öncü göstergelerden olan elektrik tüketimi 2018'in son çeyreğiyle birlikte gerilemeye başladı. Elektrik tüketimi, Ekim ayının ardından Kasım'da da yıllık bazda %1,4 oranında daraldı. Bu dönemde, üretim tarafında hidroelektrik ve rüzgar enerjisi santrallerinin payı artarken, doğalgaz çevrim santrallerinin toplam üretimden aldığı payın gerilediği izlendi.
- Petrol fiyatlarındaki gerileme ve elektrik tüketimindeki daralma Türkiye'nin enerji ithalatına da yansıyor. Kasım 2018'de enerji ithalatı bir önceki yılın aynı ayına göre %2,6 azalarak 3,4 milyar olarak gerçekleşti.
- Hammadde fiyatlarında yaşanan düşüşün yanı sıra son aylarda Türk lirasının 2018 yazındaki kayıplarının bir kısmını geri alması enerji üretim maliyetlerinin gerilemesine olanak sağlıyor. Bu çerçevede, 1 Ocak 2019'dan itibaren konutlara yönelik elektrik fiyatlarında %10 indirim yapılacağı açıklanırken doğalgaz fiyatlarının da konutlar, küçük-orta ölçekli işletmeler ve ticarethaneler için %10 düşürüleceği belirtildi.
- EPDK tarafından elektrikte yıllık 2.000 kWh olan serbest tüketici limiti, 2019 yılı için 1.600 kWh'a düşürüldü. Bu düzenlemeyle birlikte ilave olarak yaklaşık 5 milyon abone serbest tüketici niteliğine kavuşmuş oldu. Öte yandan, 2018 yılında fiyat avantajının ortadan kalkması nedeniyle serbest tüketici sayaç sayısında önemli ölçüde gerileme gözlemlendi.
- Türkiye ekonomisinde yaşanan dengelenme sürecine rağmen enerji sektöründe kurulu güç artmaya devam ediyor. Kasım 2018 itibarıyla Türkiye'de kurulu güç yıllık bazda %6,3 artarak 88,3 GW'a ulaştı. Üretim maliyetlerinde yaşanan dalgalanma nedeniyle son aylarda bazı tesislerin tasfiye edildiği doğalgaz çevrim santrallerinin kurulu güçteki payı gerileme kaydederken, güneş ve rüzgar enerjisi santrallerine yönelik yatırımların canlı seyri dikkat çekiyor.
- EPDK, nihai YEKDEM listesini yayımladı. Lisanssız santrallerin dahil edilmediği listede 777 adet santralin toplam kurulu gücü 21,6 GW seviyesinde bulunuyor. YEKDEM listesinde 13 GW'lık 463 Hidroelektrik Santrali, 6,8 GW'lık 160 adet Rüzgar Enerjisi Santrali, 1,3 GW'lık 45 adet Jeotermal Santrali, 519,1 MW'lık 100 adet Biyokütle Santrali ve 82,8 MW'lık 9 Güneş Enerjisi Santrali yer aldı.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TEİAŞ, BDDK, EPDK, EPIAŞ

(* Hidroelektrik (Baraj ve Akarsu), Rüzgar, Jeotermal, Güneş ve Atıklar)

RAKAMLARLA İNŞAAT VE KONUT SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	İç Talep	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Yıllık Reel Büyüme ⁽²⁾	-% 5,3	% 0,1	Ciro Endeksi ⁽³⁾ (yıllık % değişim)	% 23,6	% 28,9
GSYH içindeki Pay ⁽²⁾	% 6,6	% 7,5	<i>Bina</i>	% 36,4	% 21,5
<i>yıllık değişim (puan)</i>	-2,25	-1,04	<i>Bina Dışı</i>	% 9,9	% 49,7
Yapı Ruhsatı Sayısı ⁽²⁾ (adet)	133.348	485.356	Tüketici Güven Endeksi ⁽⁴⁾	58,2	-
<i>yıllık değişim</i>	-% 74,4	-% 58,6	<i>Konut satın alma ihtimali</i>	% 5,5	-
Yapı Kullanım İzni Sayısı ⁽²⁾ (adet)	196.244	593.945	Konut Piyasası		
<i>yıllık % değişim</i>	% 7,5	% 3,8	Konut Satışları (adet)	89.626	1.238.553
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽³⁾ (kişi)	1.840.169	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 27	-% 3,0
<i>Toplam içindeki pay</i>	% 12,5	-	İpotekli Satışlar (adet)	5.324	269.672
Ortalama Günlük Ücret ⁽³⁾ (TL)	94,6	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 86	-% 38,6
<i>Sektör sıralaması</i>	71/88	-	Diğer Satışlar (adet)	84.302	968.881
Krediler			<i>yıllık % değişim</i>	-% 1	% 15,7
Yurt İçi Krediler (milyar TL)	217,0	-	Konut Kredileri (milyar TL)	190,8	-
<i>yıllık % değişim</i>	% 14,3	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 0,3	-
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 11,3	-	Konut Fiyatları ⁽³⁾ (yıllık % değişim)	% 6,8	% 5,6
Yurt Dışı Krediler (milyar USD) ⁽³⁾	19,4	-	<i>İstanbul</i>	% 1,8	% 1,6
<i>yılbaşına göre % değişim</i>	% 18,3	-	<i>Ankara</i>	% 3,3	% 2,3
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 17,0	-	<i>İzmir</i>	% 10,3	% 8,3
Takipteki Alacaklar Oranı	% 3,8	-	Yabancıların Gayrimenkul Yatırımları ⁽³⁾		
			<i>milyar USD</i>	0,4	4,1
			<i>yıllık % değişim</i>	-% 8,8	-% 0,8

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Kaynak: TCMB, TÜİK, BDDK, Ekonomi Bakanlığı, SGK

(2) 2018 3. çeyrek verisidir. (3) Ekim 2018 verisidir. (4) Aralık 2018 verisidir.

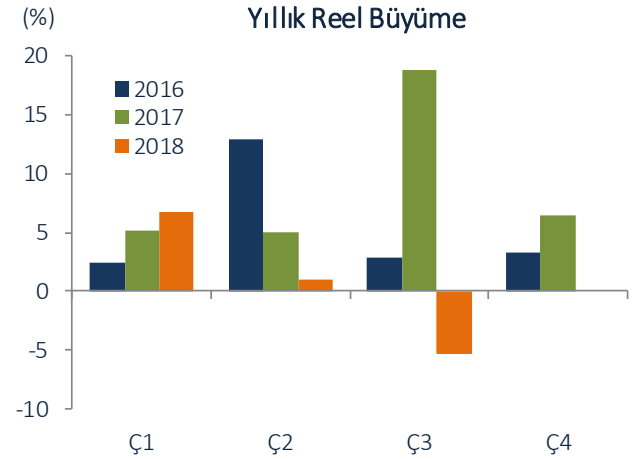
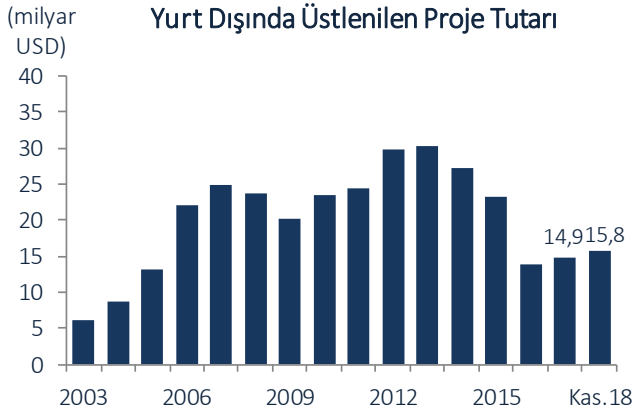
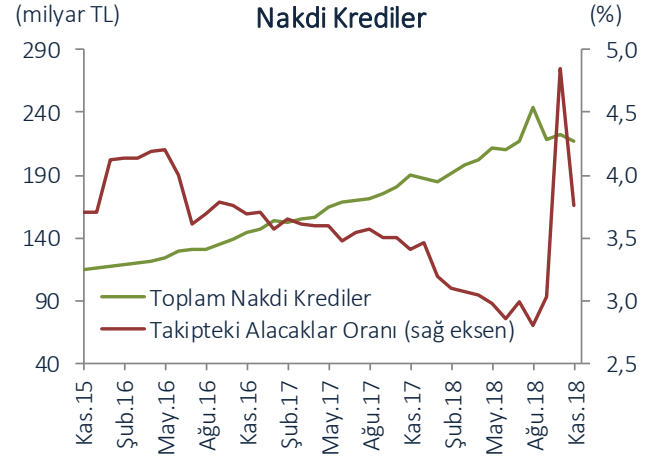
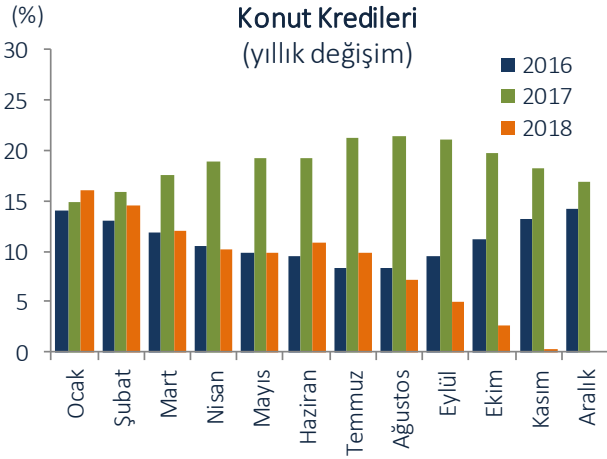
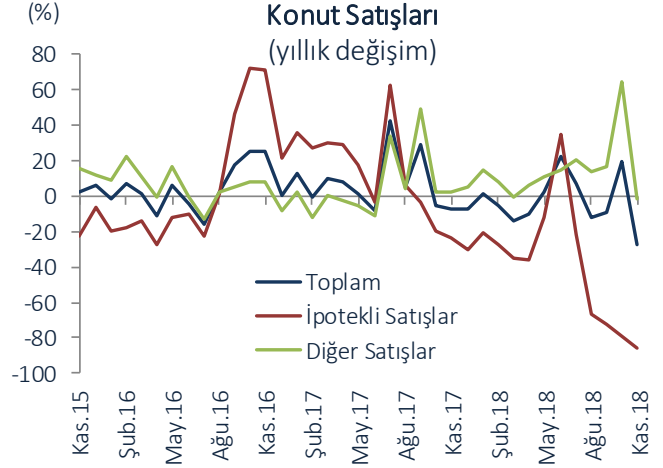
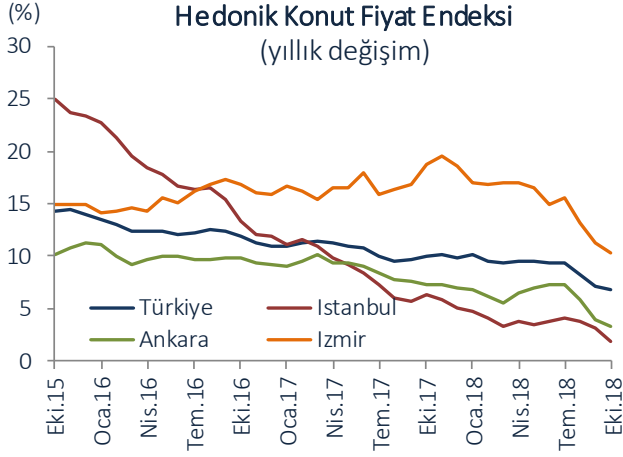
Not-1: Konut fiyatları hesaplamalarında, TCMB tarafından yayımlanan ve kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan Hedonik Konut Fiyat Endeksi (HKFE) kullanılmıştır. Fiyatlara ilişkin kümülatif veriler ilgili aydaki fiyat endeksinin yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

Not-2: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- TCMB tarafından yayımlanan hedonik konut fiyat endeksine göre, Türkiye genelinde konut fiyatları Ekim'de %6,8 arttı. Bu dönemde reel bazda konut fiyatları ise %14,7 geriledi. Ekim ayında konut fiyatlarındaki reel düşüş İstanbul'da %19 olurken, Ankara'da %18 ve İzmir'de %12 seviyesinde gerçekleşti. Zayıf talep koşullarının fiyatlar üzerinde oluşturduğu aşağı yönlü baskının önümüzdeki dönemde de devam etmesi bekleniyor.
- Özel sektör ve kamu tarafından sağlanan kampanya ve destekler sayesinde Ekim ayında yurt genelinde artan konut satışları, Kasım'da yıllık bazda %27 geriledi. Sektöre sağlanan desteklerin etkisiyle Ekim'de hızlı bir şekilde artan diğer satışlar Kasım'da aylık bazda azalırken, bu dönemde ipotekli satışlardaki %86'lık düşüş dikkat çekti.
- TÜİK tarafından yayımlanan tüketici güven endeksinin alt kalemlerinden gelecek 12 aylık dönemde konut satın alma veya inşa ettirme ihtimalinin Aralık ayında yeniden negatif bir görünüm sergilemesi, konut satışlarının zayıf seyrinin 2018'in son ayında da sürdüğüne işaret etti.
- Zayıf seyreden satışlara karşılık artmaya devam eden maliyetler sektördeki kârlılığı olumsuz etkilemeye devam ediyor. Sektör temsilcileri tarafından dile getirilen ve inşaat sektörü tarafından tepkiyle karşılanan çimento fiyatlarına %40 oranında zam yapılacağı yönündeki haberler, Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği'nin (TÇMB) açıklaması ile şu an için geçerliliğini yitirse de, inşaat sektöründe maliyet baskısının önümüzdeki dönemde de süreceğine işaret ediyor.
- Konut piyasasında zayıf seyreden talep ve satışlar sebebiyle sektör temsilcileri, halihazırda 36 ay olarak uygulanan konut projesi teslim süresinin büyük hacimli projeler için 48 aya çıkarılmasını talep ediyor. Basında yer alan bazı haberlerde, sektörün talebini dikkate alan Ticaret Bakanlığı'nın konuyla ilgili çalışma başlattığı ve konuyla ilgili bir kanun tasarısı hazırlayarak TBMM'ye sunduğu ifade ediliyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

RAKAMLARLA OTOMOTİV SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Talep ⁽³⁾	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Üretim (adet)	128.875	1.427.126	Yerli Otomobil Satışları (adet)	22.310	163.405
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 21,2</i>	<i>-% 7,5</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 29,5</i>	<i>-% 24,6</i>
Otomobil Üretimi (adet)	85.666	944.281	İthal Otomobil Satışları (adet)	38.533	322.916
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 19,6</i>	<i>-% 9,9</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 43,4</i>	<i>-% 36,2</i>
Ticari Araç Üretimi (adet)	43.209	482.845	Yerli Hafif Ticari Araç Satışları (adet)	8.762	67.117
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 24,2</i>	<i>-% 2,6</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 58,8</i>	<i>-% 45,7</i>
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 14,6	% 0,5	İthal Hafif Ticari Araç Satışları (adet)	8.101	67.499
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 78,5	% 84,0	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 47,0</i>	<i>-% 38,6</i>
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽²⁾ (kişi)	202.372	-	Tüketici Güven Endeksi	58,2	-
<i>Toplam içindeki pay</i>	<i>% 1,4</i>	<i>-</i>	<i>Otomobil satın alma ihtimali</i>	<i>% 8,5</i>	<i>-</i>
Ortalama Günlük Ücret ⁽²⁾ (TL)	157,4	-	Krediler		
<i>Sektör sıralaması</i>	<i>20/88</i>	<i>-</i>	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	23,6	-
Dış Ticaret			<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 27,0</i>	<i>-</i>
İhracat (adet)	119.851	1.219.174	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 1,2</i>	<i>-</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 0,9</i>	<i>-% 0,3</i>	Yurt Dışı Krediler ⁽²⁾ (milyar USD)	2,9	-
İhracat (milyar USD)	1,9	19,5	<i>yılbaşına göre % değişim</i>	<i>-% 7,1</i>	<i>-</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 4,0</i>	<i>% 11,0</i>	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 2,5</i>	<i>-</i>
İthalat (milyar USD)	0,7	9,5	Takipteki Alacaklar Oranı	% 1,1	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 52,1</i>	<i>-% 20,4</i>			

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Kaynak: Datastream, TÜİK, BDDK, TCMB, SGK

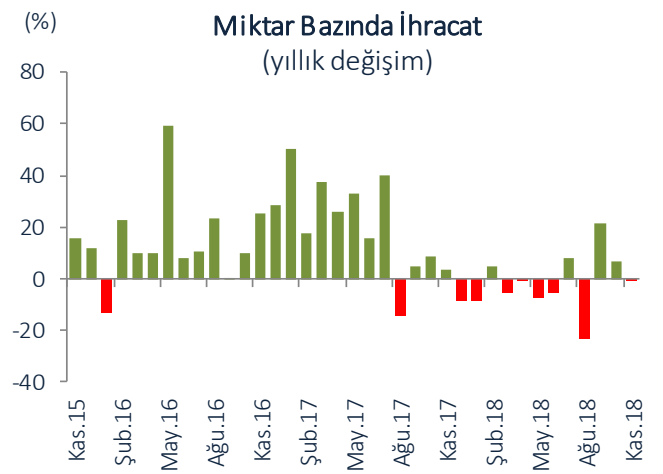
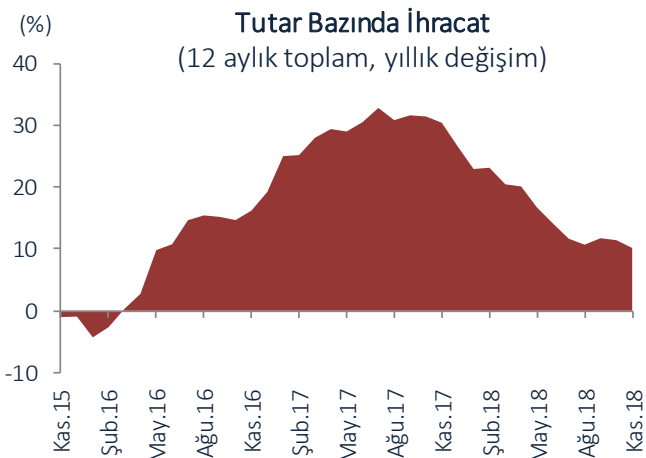
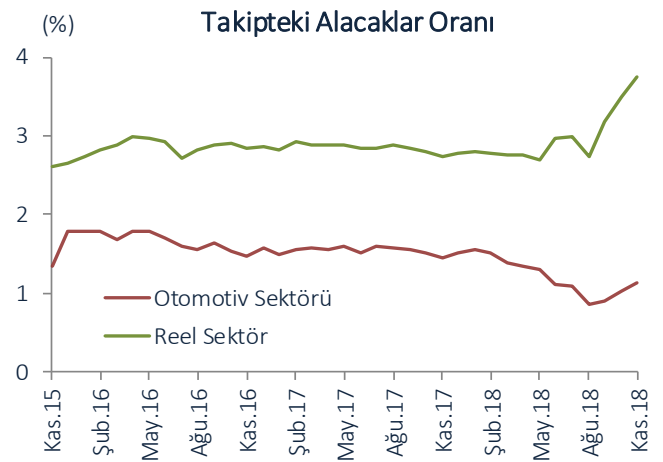
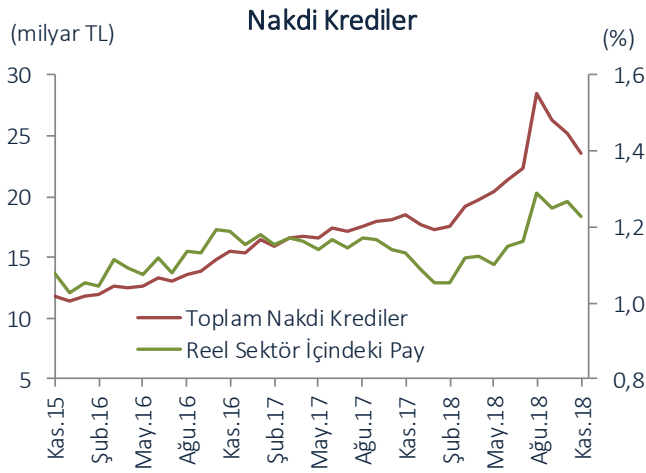
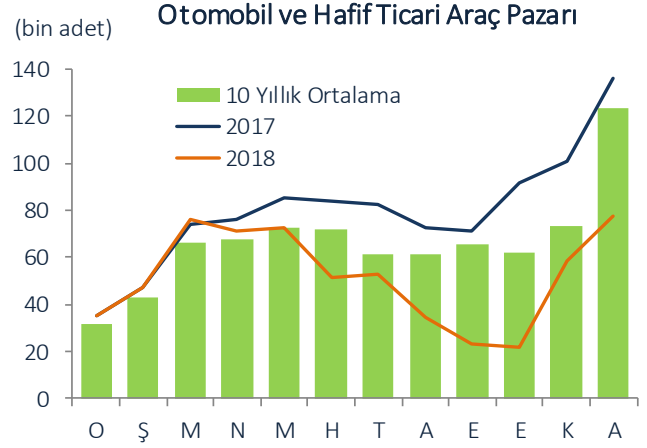
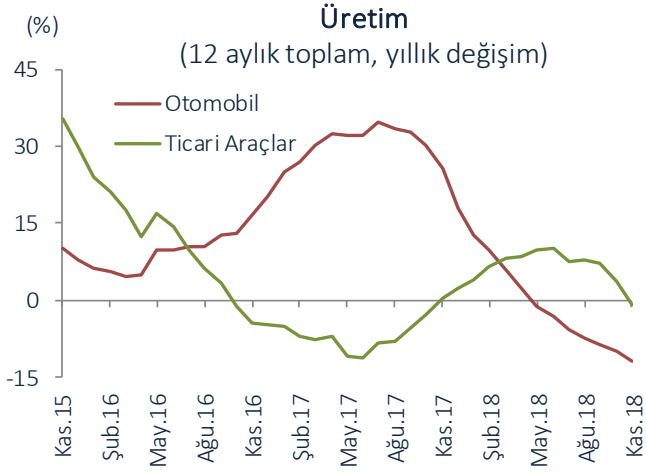
(2) Ekim 2018 verisidir. (3) Aralık 2018 verisidir.

Not: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Otomotiv sektöründe Kasım ayı başında yürürlüğe giren ve 2018 ile birlikte sona ermesi öngörülen ÖTV ve KDV indirimleri Mart 2019 sonuna kadar uzatıldı. Söz konusu düzenlemeyle, 1600 cc altındaki motor hacmine sahip ve ÖTV matrahı 70 bin TL altındaki otomobillere uygulanan %45 oranındaki ÖTV %30'a, 1600 cc altındaki motor hacmine sahip ve ÖTV matrahı 70 bin TL ile 120 bin TL aralığında olan otomobillere uygulanan %50 oranındaki ÖTV %35'e indirilmiştir. Ayrıca ticari araçlara uygulanan KDV oranı %18'den %1'e düşürülmüştü. Uzatılan düzenleme sektörde olumlu karşılanmakla birlikte, sektör temsilcileri ÖTV oranlarındaki düzenlemenin kalıcı hale getirilmesi durumunda yurt içi otomotiv pazarında daralmanın minimum düzeyde kalacağını ifade ediyorlar.
- 2018 yılında yurt içi otomobil ve hafif ticari araç pazarı %33,7 oranında küçülürken, satış adedi 621 bin adet düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde otomobil pazarında daralma %32,7 olurken, hafif ticari araç pazarı ise % 42,3 oranında küçüldü. 2019 yılında satışlardaki daralmanın sürmesi beklenirken, toplam satış adedinin 400-450 bin aralığında oluşması bekleniyor.
- İç pazardaki daralmaya karşın sektörün ihracatının görece olumlu performansı devam ediyor. 2018 yılında sektörün ihracatı adet bazında yatay seyrederken, tutar bazında %11 düzeyinde arttı. Ayrıca, yan sanayi ile birlikte değerlendirildiğinde otomotiv sektörü 2018 yılında da Türkiye'nin en çok ihracat gerçekleştiren sektörü konumunda yer alıyor.
- Son yıllarda sektörde yeni model yatırımları yavaşlamış olmasına karşın Avrupa pazarında paylarını arttırmak isteyen özellikle Asyalı üreticilerin Türkiye'ye ilgisi sürüyor. Bu çerçevede, Avrupa pazarına satılması planlanan Toyota Corolla'nın yeni hibrit modelinin üretimi Ocak ayında başlıyor. Mevcut durumda üretilen CH-R hibrit modelinden sonra yeni Corolla, Toyota'nın Türkiye'de ürettiği ikinci hibrit araç olma özelliği taşıyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: Datastream, TÜİK, BDDK, TCMB

RAKAMLARLA DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Üretim ve Tüketim (milyon ton)	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Emtia Fiyatları ve Dış Ticaret	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Ham Çelik Üretimi	3,1	34,4	Demir Cevheri (USD/ton)	69,2	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 2,1</i>	<i>% 0,5</i>	<i>yıllık % değişim⁽⁴⁾</i>	<i>-% 4,2</i>	<i>-% 4,2</i>
Kütük Çelik Üretimi	2,1	22,9	Dış Ticaret ⁽⁵⁾		
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 9,2</i>	<i>-% 2,8</i>	İhracat (milyar USD)	1,9	16,6
Slab Çelik Üretimi	1,1	11,5	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 38,5</i>	<i>% 32,6</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 15,6</i>	<i>% 7,8</i>	İthalat (milyar USD)	1,4	19,9
EAO Tabanlı Tesislerin Üretimi	2,2	23,9	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 24,9</i>	<i>% 11,2</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 4,8</i>	<i>% 0,9</i>	Ciro ⁽²⁾		
BOF Tabanlı Tesislerin Üretimi	1,0	10,5	Yurt içi (yıllık % değişim)	<i>% 53,7</i>	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 4,4</i>	<i>-% 0,5</i>	Yurt dışı (yıllık % değişim)	<i>% 224,1</i>	-
Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)	<i>-% 10,7</i>	<i>% 3,0</i>	Krediler		
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	<i>% 78,4</i>	<i>% 81,0</i>	Yurt içi Krediler (milyar TL)	78,5	-
Çelik Tüketimi ⁽²⁾	-	29,0	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 21,5</i>	-
Uzun Çelik	-	-	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 3,8</i>	-
Yassı Çelik	-	-	Takipteki Alacaklar Oranı	<i>% 3,1</i>	-

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(2) Kasım 2018 verisidir. (3) Aralık 2018 verisidir.

(4) Kümülatif veri ilgili aya ait fiyatın yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

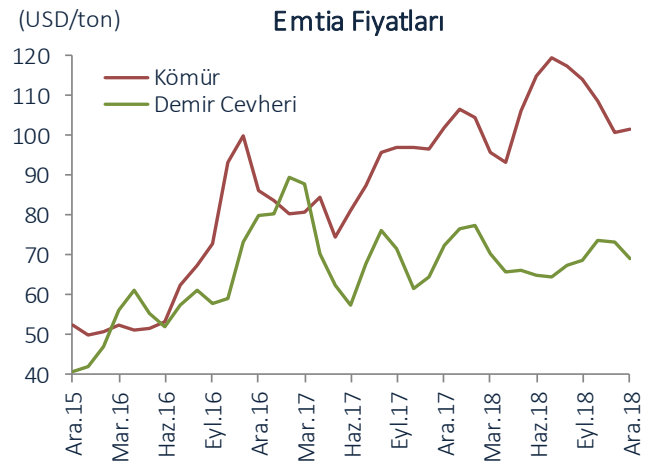
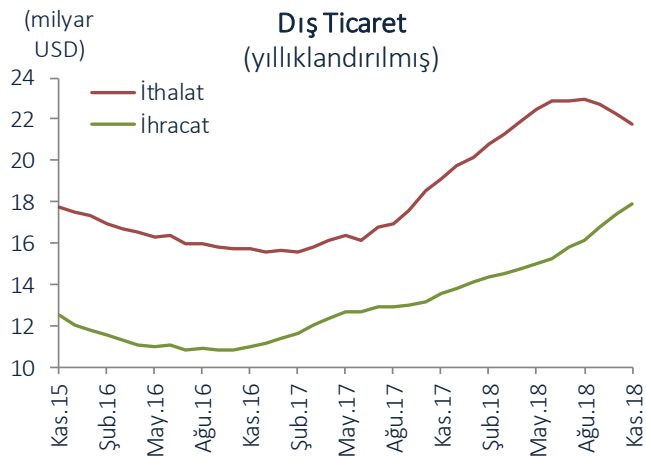
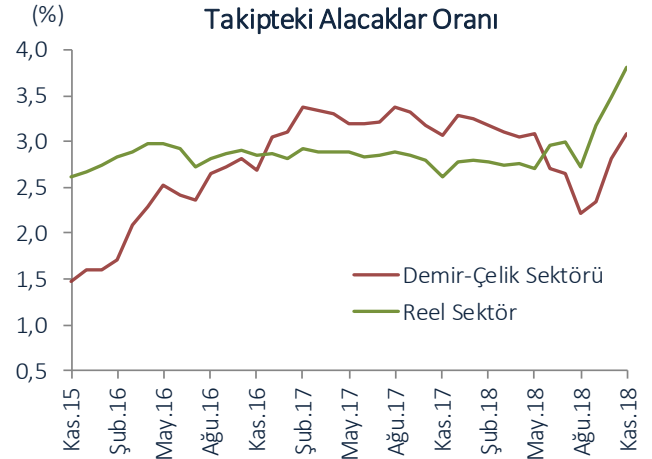
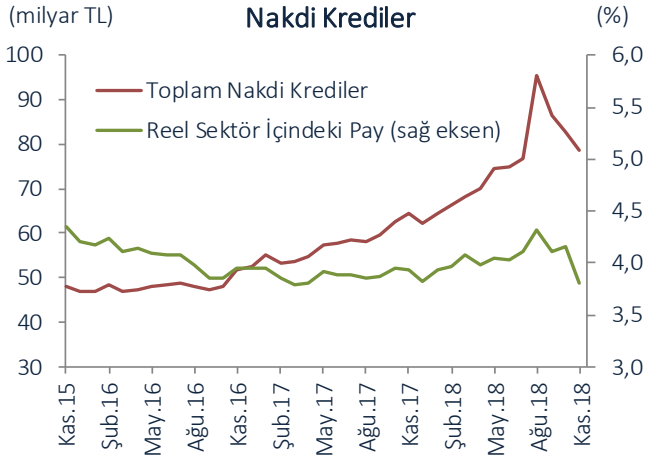
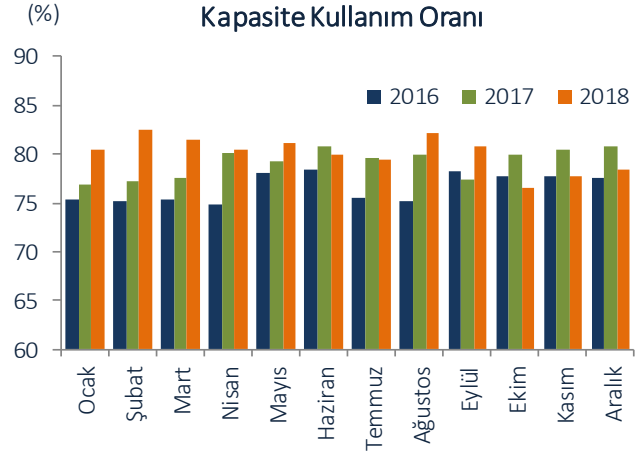
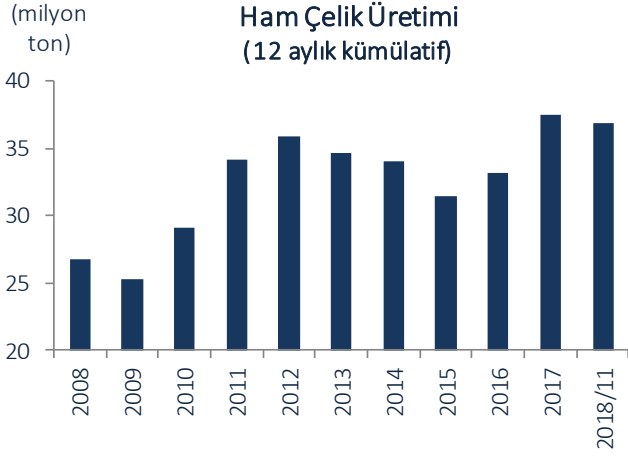
(5) HS 72/73 kodlu ürünleri içermektedir.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, Dünya Bankası

GÜNCEL GELİŞMELER

- Çelik İhracatçıları Birliği'nden (ÇİB) yapılan açıklamaya göre, Ocak-Kasım 2018 döneminde Türkiye'nin miktar bazında çelik ihracatı, %19,8 artarak 19,3 milyon tona çıktı. Böylece 2018 yılı için belirlenen 19 milyon tonluk ihracat hedefi yılın ilk 11 aylık döneminde aşılmış oldu. Bu gelişmenin özellikle yassı sıcak, filmaşın, inşaat çeliği, profil ve yassı kaplama gibi ürünlerdeki artış ile sağlandığı belirtilirken, ihracatta 2019 yılında da benzer bir performans hedeflendiği belirtildi.
- Çelik İhracatçıları Birliği Başkanı Adnan Aslan, korumacılık önlemlerinin öne çıktığı geçtiğimiz yılı, Asya pazarının Türk çeliğine göstermiş olduğu ilgi ile aştıklarını ve yılı hem miktar hem de değer bazında artışla kapatmanın sektör açısından çok büyük bir başarı olduğunu kaydetti. Aslan, 2019 yılında korumacılık trendinin devam edecek olması ile birlikte Çin'in de yeniden agresif ihracat politikasına yönelecek olmasının, senenin özellikle ilk yarısında sektörü zorlayacağını belirtirken, bu zorlukları aşmak için önümüzdeki dönemde Güneydoğu Asya, Batı Afrika ve Latin Amerika bölgelerine yöneleceklerini ifade etti.
- Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, ABD'nin petrol borularının sübvansede edildiği iddiasıyla Türk çelik ürünlerine uyguladığı %15'lik telafi edici verginin iptaline yönelik olarak Türkiye'nin Dünya Ticaret Örgütü nezdinde açtığı davayı kazandığını açıkladı.
- Demir çelik sektöründe ihracatta yaşanan olumlu görünüm ve yurt içinde artan fiyatlar ciro endekslerine olumlu yansıyor. Ekim ayında sektörün yurt içi ciro endeksi yıllık bazda %32 artış kaydederken, yurt dışı ciro endeksi artan ihracatın yanı sıra yüksek seyreden kurların etkisiyle yıllık bazda %224,1 genişledi.
- Öte yandan, yavaşlayan ekonomik aktivite ve kurda yaşanan dalgalanmalar Ekim ayında demir çelik sektörünün sanayi üretimi verilerine belirgin bir biçimde yansıdı. Sektörün Ekim'de geçen yılın aynı dönemine göre %10,7 daralan üretimi, yıllık bazda üst üste 5. ayda da gerilemiş oldu.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TÜİK, TCMB, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, Dünya Bankası

RAKAMLARLA LOJİSTİK SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Karayolu Yük Taşımacılığı	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Yıllık % Değişim ⁽²⁾	Krediler	Aylık
Türk Araçları ile İhracat (sefer)				Tutar (milyon TL)	
Irak	36.806	431.295	%0,7	Demiryolu Taşımacılığı	1.344
Suriye	12.163	108.458	-%19,3	Karayolu Yük Taşımacılığı	15.492
Almanya	8.063	88.678	%0,1	Denizyolu Taşımacılığı	15.833
Toplam	119.108	1.129.178	-%0,8	Havayolu Taşımacılığı	17.744
Türk Araçları ile İthalat (sefer)				Diğer Taşımacılık ve Depolama	41.096
Almanya	14.249	84.958	-%5,1	yıllık % değişim	
Irak	7.151	47.227	-%42,7	Demiryolu Taşımacılığı	17,1
İtalya	10.860	54.477	-%5,5	Karayolu Yük Taşımacılığı	5,1
Toplam	65.003	378.844	-%8,7	Denizyolu Taşımacılığı	-0,4
Denizyolu Taşımacılığı				Havayolu Taşımacılığı	193,6
Türk Gemileri ile İhracat (milyon ton)	1,4	14,3	%3,4	Diğer Taşımacılık ve Depolama	51,0
Türk Gemileri ile İthalat (milyon ton)	1,3	18,8	-%3,0	Takipteki Alacaklar Oranı (%)	
Baltık Kuru Yük Endeksi	1.192	1.358	%22,4	Demiryolu Taşımacılığı	1,2
Havayolu Taşımacılığı				Karayolu Yük Taşımacılığı	4,0
Yolcu Sayısı (milyon)	13,5	210,0	%8,8	Denizyolu Taşımacılığı	5,2
Taşınan Yük miktarı (bin ton)	283	3.822	%9,8	Havayolu Taşımacılığı	0,1
				Diğer Taşımacılık ve Depolama	1,0

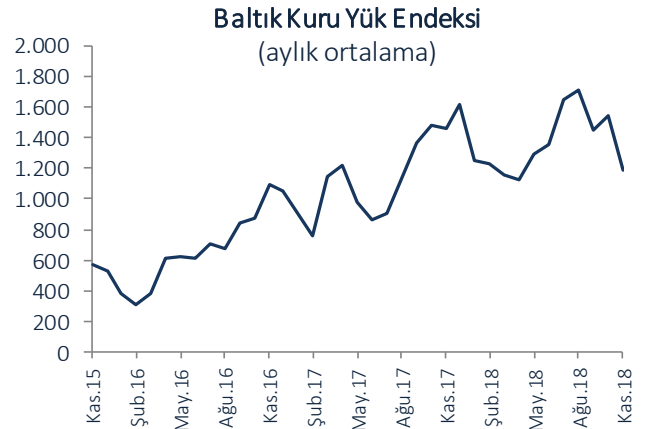
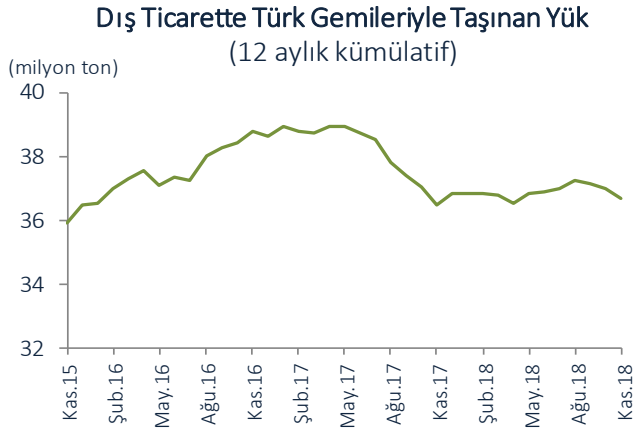
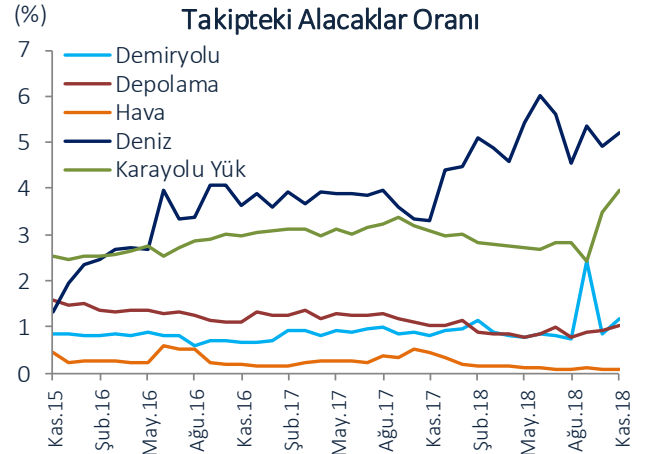
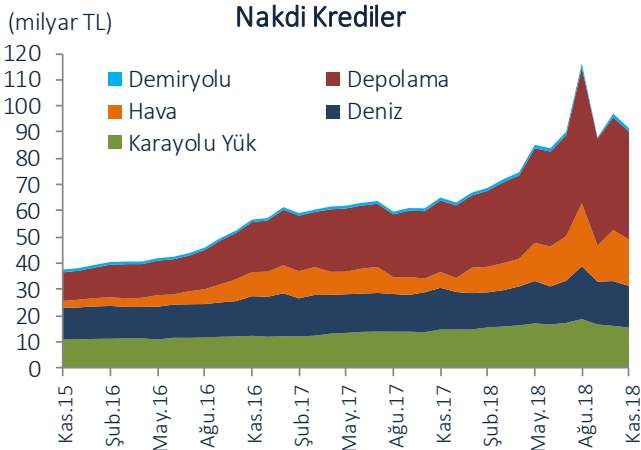
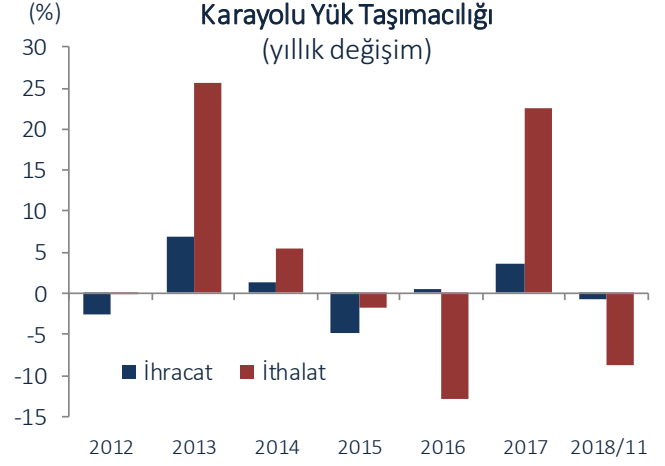
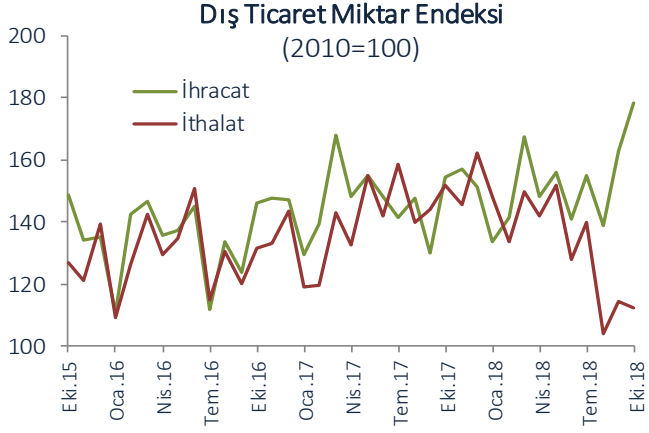
(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.
(2) Kümülatif değerdeki değişim.

Kaynak: UND, DHMI, Reuters, UDHB, BDDK

GÜNCEL GELİŞMELER

- Karayolu yük taşımacılığında Türk araçları ile yapılan ihracat taşıma sayısı 2018 yılı Kasım ayında yıllık bazda %11 büyüme ile 119.108 adet oldu. Öte yandan, Türk araçlar Ocak-Kasım 2018 döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %1 düşüş ile 1.129.178 adet taşıma gerçekleştirdiler.
- Rusya ile Ukrayna arasında süregelen yaptırım gerginliği Türkiye'yi olumsuz etkiliyor. Türk ihracatçıların TIR karnelerinden sıkı gümrük denetimlerine kadar farklı nedenlerle Rusya'ya mal sevkiyatında zorlandığı bir dönemde, Rusya'nın Ukrayna'ya dönük aldığı yeni yaptırım kararlarının kapsamı kaygı yarattı. Uluslararası Nakliyeciler Derneği, yaptığı açıklamada Rusya Başbakanı Dmitri Medvedev tarafından imzalanan karar ile birlikte, Ukrayna üzerinden 50'ye yakın kalemde Türk mallarının sevkiyatına da yasak getirildiğini duyurdu.
- Turizm sektöründeki canlı seyir iktisadi faaliyetin yavaşladığı dönemde havayolu yolcu taşımacılığına olumlu yansımaya devam ediyor. Aralık ayında havayolu yolcu sayısı yıllık bazda %12,5 artış kaydederken, 2018 yılının tamamında geçtiğimiz yıla kıyasla yolcu sayısındaki artış hızı %8,8 oldu.
- Devlet Hava Meydanları İşletmesi daha önce 30-31 Aralık tarihleri arasında yapılması planlanmış olan Atatürk Havalimanı'ndan İstanbul Havalimanı'na taşınmanın 3 Mart 2019'da gerçekleşeceğini açıkladı. Açıklamada, büyük taşınmanın gerçekleştirileceği tarihlerde muhtemel olumsuz hava şartları, taşınma güzergâhının trafiğe kapatılması ve trafiğin başka güzergâhlara yönlendirilmesiyle ciddi mağduriyetler yaşanabileceği gerekçesiyle taşınma tarihinin ertelendiği belirtildi.
- Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, ihracat ve ithalat işlemlerinin blockchain teknolojisiyle gerçekleşmesini sağlayacak yeni bir sistem üzerinde çalışmalarına başladıklarını belirterek, bu kapsamda Bakanlığın Blockchain Türkiye Platformunun ilk kamu üyesi olacağını bildirdi. Pekcan, test ve kabul işlemleri gibi ürünlerin gümrükte beklemesine sebep olan birçok işlemin yeni yapıyla artık sorun olmaktan çıkacağını belirtirken, farklı kurumların benzer testler istemesi nedeniyle yaşanan kayıpların önüne geçileceğini kaydetti. Bakan Pekcan, bu çerçevede Ocak ayı içerisinde kamuda blockchain konferansı düzenleneceğini ve Ticaret Bakanlığı ile Blockchain Türkiye Platformu arasında bir mutabakat zaptı imzalanacağını ifade etti.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TÜİK, BDDK, Reuters, UND, UHDB

RAKAMLARLA TEKSTİL, HAZIR GIYIM VE DERİ SEKTÖRLERİ (KASIM 2018)

Üretim ve Tüketim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Dış Ticaret	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Tekstil			Tekstil		
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 3,7	% 4,1	İhracat (milyon USD)	1.416	13.584
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 76,7	% 79,4	<i>yıllık % değişim</i>	% 5,2	% 5,2
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 41,4	% 30,5	Hazır Giyim		
Hazır Giyim			İhracat (milyon USD)	987	11.773
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 0,7	% 6,0	<i>yıllık % değişim</i>	% 5,7	% 4,1
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 80,7	% 80,2	Deri		
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 36,4	% 31,7	İhracat (milyon USD)	94	1.193
Deri			<i>yıllık % değişim</i>	% 10,7	% 14,5
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 10,6	-% 0,4	Krediler		
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 55,0	% 58,8	Tekstil ve Hazır Giyim		
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 14,6	% 23,5	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	80,2	-
Yıllık Üretici Enflasyonu⁽³⁾ (%)			<i>yıllık % değişim</i>	% 14,3	-
Tekstil	% 32,3	% 26,5	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 3,9	-
Hazır Giyim	% 26,1	% 15,1	Takipteki Alacaklar Oranı	% 2,9	-
Deri	% 20,8	% 15,8	Deri		
			Yurt İçi Krediler (milyar TL)	4,0	-
			<i>yıllık % değişim</i>	% 8,9	-
			<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 0,2	-
			Takipteki Alacaklar Oranı	% 6,5	-

(1) Yılbaşından ilgili aya kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(2) Ekim 2018 verisidir.

(3) Aralık 2018 verisidir.

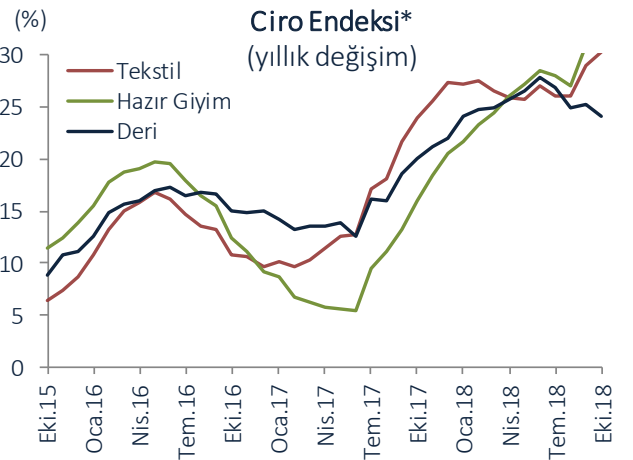
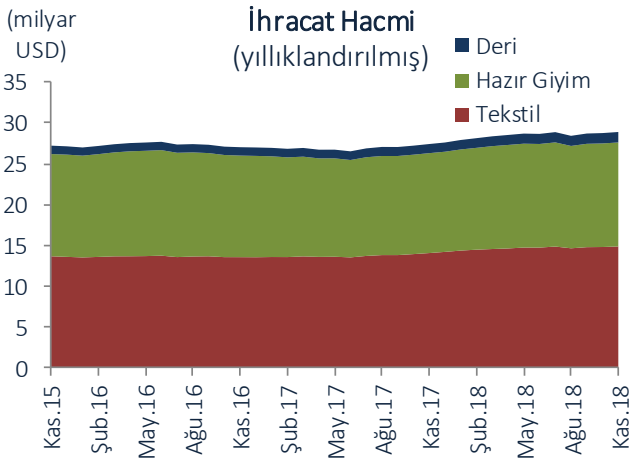
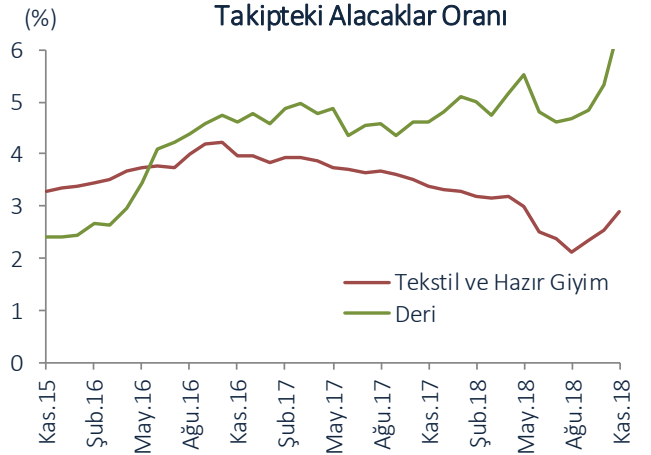
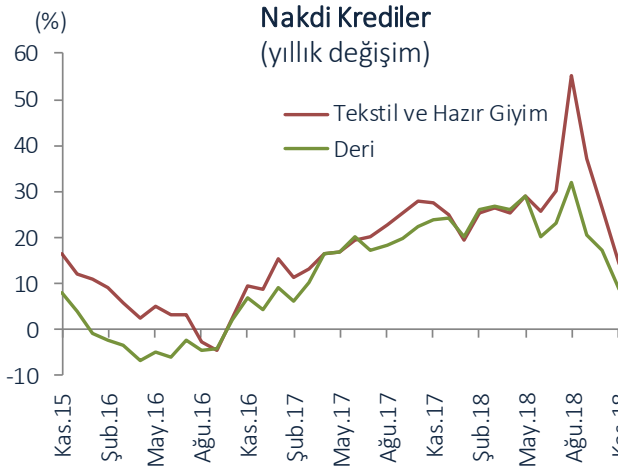
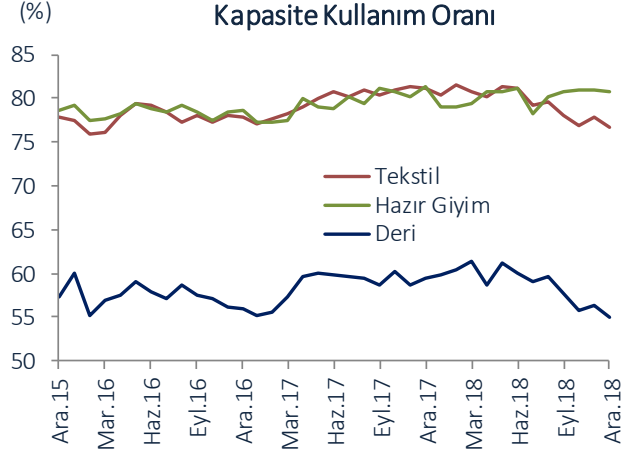
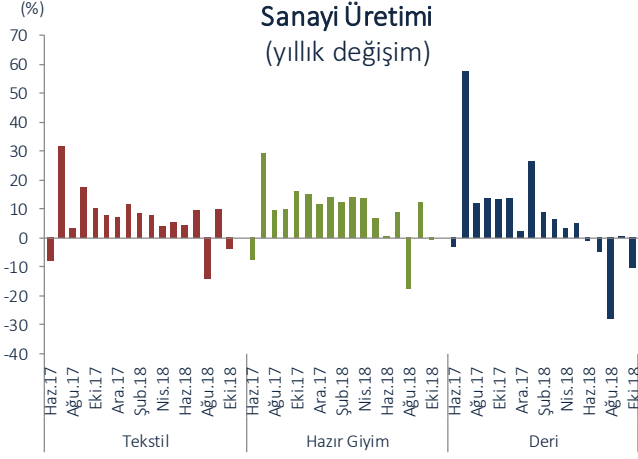
Not: Dış ticaret verileri ISIC Rev.3 sınıflamasına göre dir.

Kaynak: TÜİK, TCMB, BDDK

GÜNCEL GELİŞMELER

- Artan üretim maliyetleri tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinde sanayi üretimini baskılıyor. Kasım 2018’de sanayi üretiminde en hızlı düşüş %10,6 ile deri sektöründe yaşanırken, tekstil ve hazır giyim de de sanayi üretimi sırasıyla %3,7 ve %0,7 geriledi. İlgili sektörlerde kapasite kullanım oranları da azalırken, deri sektöründe Aralık ayında %55’e gerileyen oran, Haziran 2015’den bu yana en düşük seviyesine ulaştı. Öte yandan, ciro endekslerinde fiyatların yukarı yönlü seyriyle yaşanan artışlar dikkat çekiyor.
- Tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinde ihracat olumlu bir görünüm sergiliyor. Kasım ayında deri sektöründe ihracat artışı yıllık bazda %10,7 olurken, tekstil ve hazır giyimde de ihracat yıllık bazda sırasıyla %5,7 ve %5,2 artış kaydetti. Sektörlerde sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranlarının gerilemeye başladığı göz önünde bulundurulduğunda, dış pazarlardaki talebin seyri sektör firmalarının geleceği açısından büyük önem taşıyor.
- İstanbul Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği Başkanı Mustafa Gültepe, 2018 yılını 17,6 milyar dolar ihracatla kapattıklarını belirtirken, sektörün ihracatının bir önceki yıla göre %3,6 arttığını ifade etti. Üç yıldır sektörde yaşanan durgunluğun ardından 2018’de ihracatta yeni bir sıçrama hamlesi yakaladıklarını vurgulayan Gültepe, miktar bazında %7’lik bir yükseliş olduğunu ve hazır giyim endüstrisi olarak Cumhuriyet tarihinin rekorunun kırıldığını, ihracatta ikinci büyük sektör konumlarını 2018’de de devam ettirdiklerini kaydetti. Hazır giyim endüstrisinin net ihracatta tüm sektörlerin önünde olduğunu ifade eden Gültepe, Türkiye’nin cari açığının kapatılmasına geçen yıl 15,8 milyar dolar katkı yaptıklarını belirtti.
- Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği Başkanı Hadi Karasu, 2018’de hazır giyim iç pazarının %20 büyüyerek 137 milyar liradan 165 milyar liraya çıktığını kaydetti. Karasu, söz konusu artışın büyük bölümünün fiyat yükselişlerinden kaynaklandığını, reel büyümenin ise %2-3 düzeyinde olduğunu ifade ederken, 2019’da hazır giyim ihracatının 19 milyar dolara çıkacağını öngördüklerini belirtti. Karasu, yurt içindeki dengeleme politikaları nedeniyle hazır giyim harcamalarında reel büyümenin 2019 yılında da %2-3 aralığında kalacağını tahmin ettiklerini ifade etti.

SEKTÖRE BAKIŞ

(*) 12 aylık ortalamalar

Kaynak: TÜİK, TCMB, BDDK

RAKAMLARLA PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ (EKİM 2018)

Yurt İçi Pazar	Aylık ⁽¹⁾	Kümülatif ⁽²⁾	Talep	Aylık
Perakende Sektörü Satış Hacim Endeksi	-%7,5	%3,4	Tüketici Güven Endeksi ⁽³⁾	58,2
Gıda	% 1,6	% 7,2	Perakende Ticaret Güven Endeksi ⁽³⁾	96,4
Gıda dışı (akaryakıt hariç)	-% 12,1	% 2,0	3 ay sonrası satış beklentisi	94,7
Elektronik Eşya ve Bilgisayar	-% 20,3	% 1,5	İstihdam	
Mobilya, Beyaz Eşya ve Diğer	-% 23,3	-% 8,1	Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	1.320.252
Tekstil, Giyim ve Ayakkabı	% 2,8	% 9,4	Toplam içindeki pay	% 9,0
Eczacılık, Tıbbi Ürünler ve Kozmetik	% 5,0	% 11,1	Ortalama Günlük Ücret (TL)	90,1
Posta ve İnternet Yoluyla Ticaret	% 4,5	% 17,4	Sektör Sıralaması	78/88
AVM Endeksleri			Krediler⁽⁴⁾	
Ciro Endeksi	% 16,9	% 21,2	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	90,7
Verimlilik Endeksi (ciro/m ²)			yıllık % değişim	% 2,8
İstanbul	% 26,4	% 26,9	Sektörel krediler içindeki pay (%)	% 4,7
Anadolu	% 8,6	% 16,6	Takipteki Alacaklar Oranı	% 4,4
Ziyaret Sayısı Endeksi	-% 3,0	-% 0,1		

(1) Yıllık % değişim

Kaynak: Datastream, TÜİK, AYD, BDDK, SGK

(2) Yılbaşından ilgili aya kadar olan zamanı kapsamaktadır.

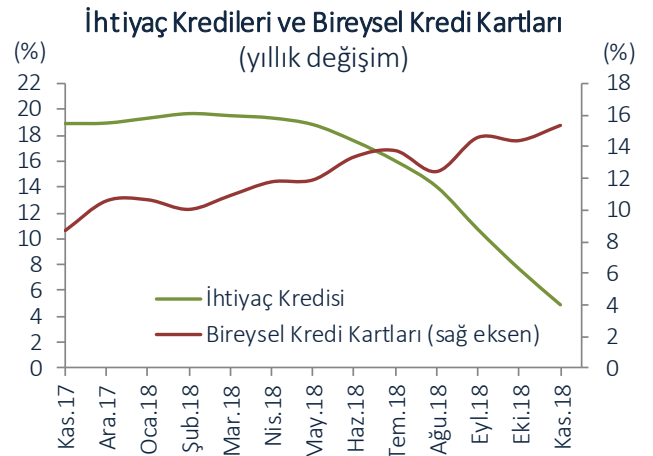
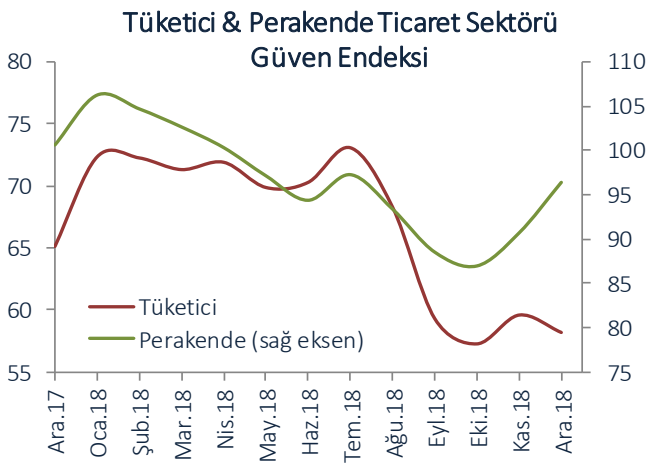
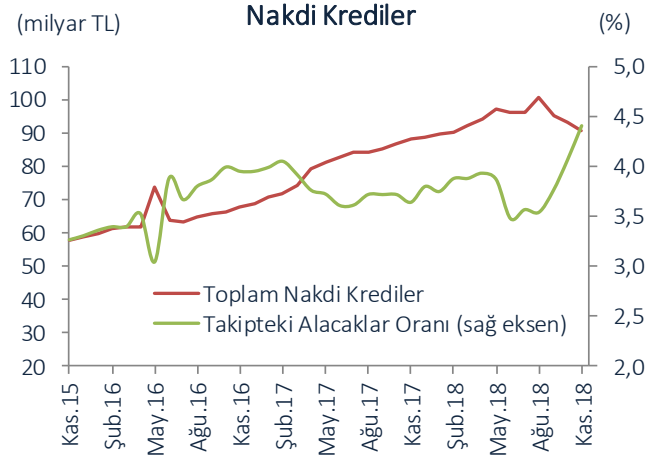
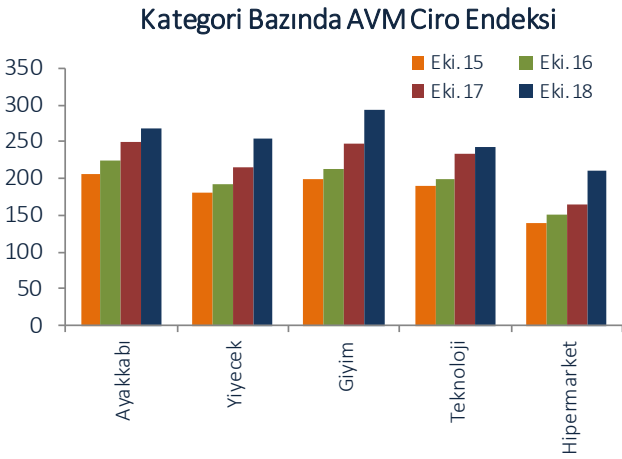
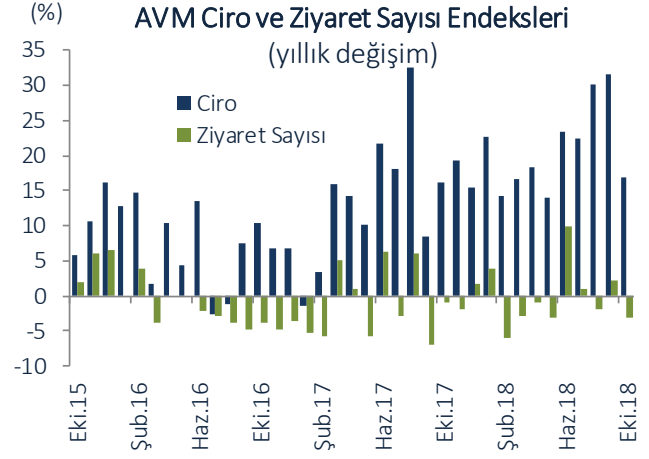
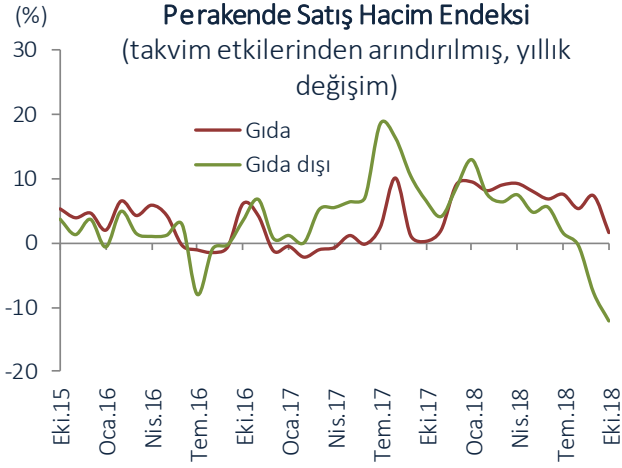
(3) Aralık 2018 verisidir. (4) Kasım 2018 verisidir.

Not: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Tüketim harcamalarındaki yavaşlama eğilimi, perakende satışlar üzerinde etkisini göstermeye devam ediyor. Ekim ayında perakende satış hacim endeksi bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,5 geriledi. Bu dönemde gıda satış hacminde yıllık büyüme ivme kaybederken, gıda dışı grupta satış hacminin %12,1 azaldığı dikkat çekti.
- Gıda dışı grubun alt kalemlerine bakıldığında, Ekim ayında elektronik eşya ve bilgisayar ile mobilya ve beyaz eşya satış hacminde gerilemenin sürdüğü gözlemlendi. Öte yandan, mobilya ve beyaz eşya sektörlerinde geçerli olan vergi indirimlerinin olumlu etkilerinin Kasım ve Aralık aylarına ait satış verilerine yansdığı tahmin ediliyor.
- Ekim ayında posta ve internet yoluyla ticaret satış hacminin Ocak 2017'den bu yana en düşük yıllık artışını kaydettiği dikkat çekti. Aynı dönemde tekstil, giyim ve ayakkabı satışları ise bu grupta gerçekleşen hızlı fiyat artışlarının etkisiyle sınırlı bir artış kaydetti.
- AVM'lerde yıllık ciro artışı Ekim ayında bir önceki aya göre yavaşlarken, ziyaret sayısı endeksinde %3'lük düşüş kaydedildi. Kategori bazında ciro gelişmelerine göre, metrekare başına verimlilikte en hızlı artış %28 ile hipermarket kategorisinde gerçekleşti.
- Sektör yetkililerinin değerlendirmelerine göre, mağaza kiralamalarında TL'ye dönülmesi ve Kasım ayında enflasyonda kaydedilen düşüş, AVM mağazacılığında maliyet baskılarını azalttı. Bu gelişmenin perakende satış fiyatları üzerindeki baskıyı bir miktar hafiflettiği ve 2018'in son aylarında satışların bu durumdan olumlu etkilendiği düşünülüyor.
- Mevsim etkilerinden arındırılmış perakende ticaret sektörü güven endeksi Kasım ayının ardından Aralık'ta da toparlanma kaydetti. Bu gelişmede ağırlıklı olarak, ilk etapta 2018 yıl sonuna kadar geçerli olacağı duyurulan ancak daha sonra Mart 2019'a kadar uzatılan vergi indirimlerinin satışlar üzerinde yarattığı olumlu etkinin belirleyici olduğu düşünülüyor.
- Süresi uzatılan vergi indirimlerine ek olarak 2019 yılı için asgari ücrete yapılan zammın, gelecek dönemde sektördeki iş hacmi ve satış beklentilerini olumlu yönde etkilemesi bekleniyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: AYD, TÜİK, BDDK

RAKAMLARLA BEYAZ EŞYA SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	İç Talep	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Toplam Üretim (bin adet)	2.546	26.670	Yurt içi Satışlar (bin adet)	440	6.730
<i>yıllık % değişim</i>	% 6,4	% 0,7	<i>yıllık % değişim</i>	-% 20,7	-% 16,8
Kapasite Kullanım Oranı ⁽²⁾	% 70,1	% 75,0	Yurt içi Ciro Endeksi ⁽³⁾ (reel yıllık % değişim)	-% 8,7	-
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽³⁾ (kişi)	150.157	-	İthalat (bin adet)	10	615
<i>Toplam içindeki pay</i>	% 1,0	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 80,1	-% 42,0
Ortalama Günlük Ücret ⁽³⁾ (TL)	133,8	-	DTM Satın Alma Eğilimi ⁽²⁾⁽⁴⁾ (aylık % değişim)	% 3,4	-
<i>Sektör sıralaması</i>	33/88	-	Konut Satışları (yıllık % değişim)	-% 27,0	-% 3,0
Krediler			Dış Talep		
Toplam Nakdi Krediler (milyar TL)	27,0	-	İhracat (bin adet)	2.162	20.233
<i>yıllık % değişim</i>	% 20,6	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 10,5	% 7,0
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 1,4	-	İhracat (milyon USD)	295	2.815
Takipteki Alacaklar Oranı	% 2,9	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 12,6	% 12,0

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Kaynak: Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, BDDK, SGK

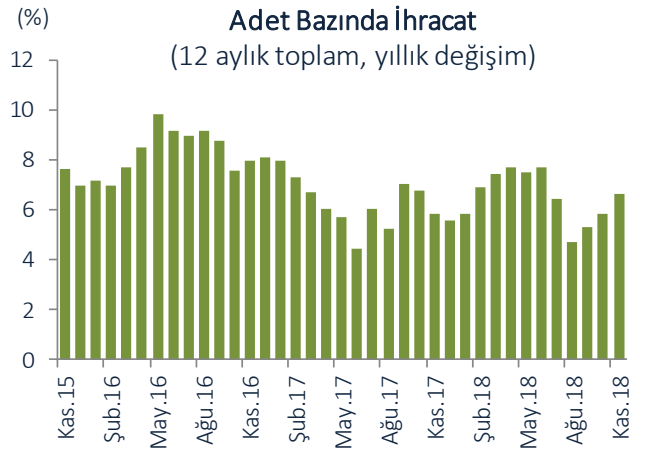
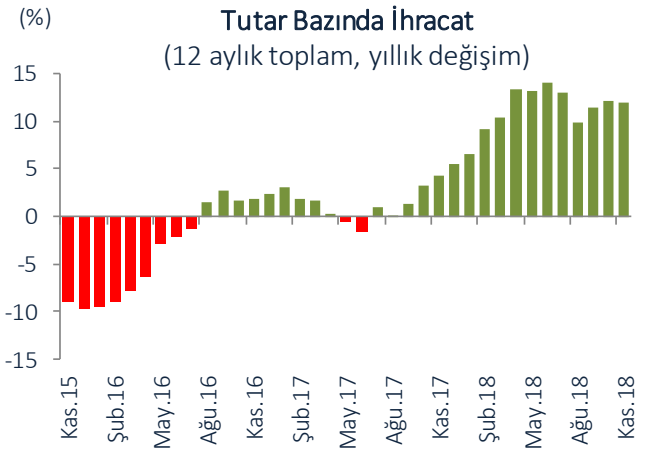
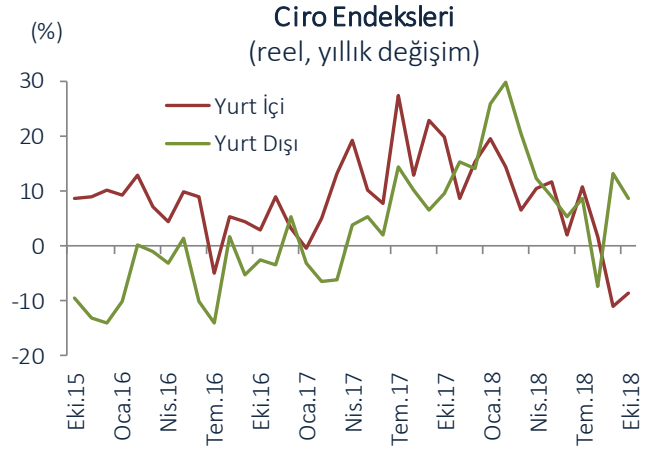
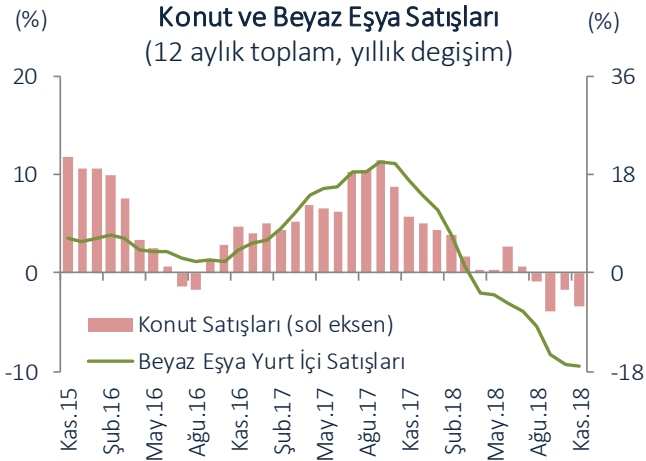
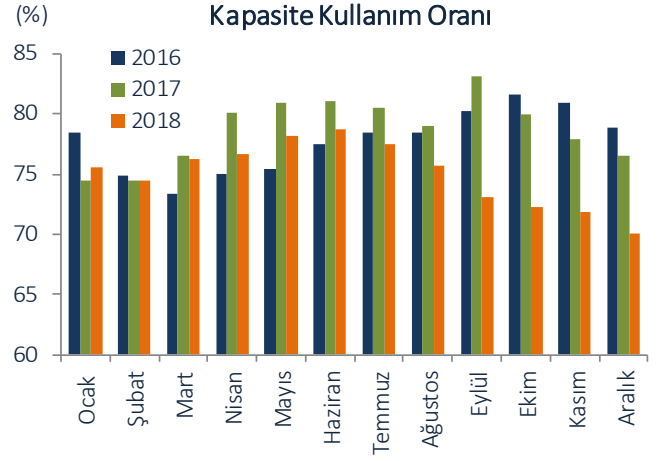
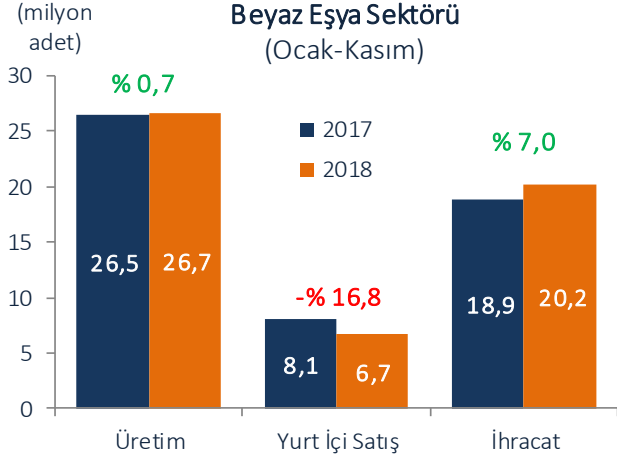
(2) Aralık 2018 verisidir. (3) Ekim 2018 verisidir.

(4) Tüketici güven endeksinin alt kalemlerinden olan "mevcut dönemin dayanıklı tüketim mali satın almak için uygunluğu" nu ifade etmektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Yurt içinde beyaz eşya satışlarını canlandırmak amacıyla uygulanan ve 2018 ile birlikte sona ermesi öngörülen vergi indirimi Mart 2019 sonuna kadar uzatıldı. Beyaz eşya ürünlerine uygulanan %6,7 oranındaki özel tüketim vergisi (ÖTV) Kasım 2018'de %0'a indirilmişti. Vergi teşvik süresinin uzatılması sektörde olumlu karşılanmakla birlikte, teşvikin satışlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu ifade ediliyor. Ekim ayında yıllık bazda %29 oranında gerçekleşen yurt içi satışlardaki gerileme Kasım ayında %21 ile bir miktar hız kaybetti.
- Ancak, satışlardaki yıllık daralma yılın ilk 10 ayında %15,4 düzeyinden, Kasım satışlarıyla birlikte yılın ilk 11 ayında %16,8'e çıkmış oldu. ÖTV indirimi ile fiyatlarda %10'a yakın oranda bir azalma gerçekleşmesi gerekirken, bu düşüşün görece olarak %5 düzeyinde kalması vergi teşvikinin etkisini sınırlayan bir faktör olarak öne çıkıyor. Ayrıca, konut satışlarındaki olumsuz seyir de beyaz eşya satışlarını baskılıyor.
- Yurt içi pazardaki daralmaya karşın sektörün toplam üretim düzeyi ihracat sayesinde yatay seyrediyor. Yılın ilk 11 ayında adet bazında ihracat %7 oranında artarken, tutar bazında ihracat %12 yükseldi. Sektörde üretimin yaklaşık olarak %75'lik kısmı ihraç ediliyor.
- 2017 yılında beyaz eşya sektöründe üretim %8,4 oranında artmıştı. 2018 yılında yatay seyreden üretimin 2019 yılında bir miktar daralması bekleniyor. Sektörün ihracatında adet bazında %5 düzeyinde bir artış beklenirken, yurt içi satışlarda daralmanın bir miktar hız kaybetmesine karşın süreceği tahmin ediliyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, TCMB

RAKAMLARLA TURİZM SEKTÖRÜ (KASIM 2018)

Gelen Ziyaretçi	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Yolcu Taşımacılığı ⁽³⁾	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Yabancı Ziyaretçi (bin adet)	1.966	37.538	Dış Hatlar Uçak Trafığı (bin adet)	41,0	649,6
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 19,0</i>	<i>% 22,2</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 7,6</i>	<i>% 10,4</i>
İlk 3 Milliyetin Payı (%)			Dış Hatlar Yolcu Trafığı (milyon kişi)	5,5	97,2
<i>Rusya</i>	<i>% 10,8</i>	<i>% 15,6</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 8,7</i>	<i>% 16,5</i>
<i>Almanya</i>	<i>% 9,1</i>	<i>% 11,5</i>	İç Hatlar Uçak Trafığı (bin adet)	62,1	893,2
<i>İngiltere</i>	<i>% 7,2</i>	<i>% 5,9</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 12,3</i>	<i>-% 1,9</i>
İllerin Payı (%)			İç Hatlar Yolcu Trafığı (milyon kişi)	8,0	112,8
<i>İstanbul</i>	<i>% 51,6</i>	<i>% 32,9</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 12,4</i>	<i>% 2,9</i>
<i>Edirne</i>	<i>% 14,8</i>	<i>% 9,4</i>	Konaklama		
<i>Antalya</i>	<i>% 13,0</i>	<i>% 32,7</i>	Otel Doluluk Oranları (%)	% 63,7	% 66,7
Gelir-Gider⁽²⁾			<i>yıllık değişim (puan)</i>	<i>1,0</i>	<i>6,2</i>
Turizm Geliri (milyon USD)	3.010	22.694	Ortalama Oda Fiyatları (USD)	71,7	83,6
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 16,6</i>	<i>% 14,3</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 9,3</i>	<i>% 9,8</i>
Turizm Gideri (milyon USD)	362	4.077	İstihdam⁽²⁾		
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 16,6</i>	<i>% 1,8</i>	İş yeri Sayısı	19.123	-
Krediler			<i>Toplam içindeki Pay</i>	<i>% 1,0</i>	<i>-</i>
Toplam Nakdi Krediler (milyar TL)	78,8	-	Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	327.278	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 19,4</i>	<i>-</i>	<i>Toplam içindeki Pay</i>	<i>% 2,2</i>	<i>-</i>
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 3,8</i>	<i>-</i>	Ortalama Günlük Ücret (TL)	104,3	-
Takipteki Alacaklar Oranı (%)	% 4,7	-	<i>Sektör Sıralaması</i>	<i>63/88</i>	<i>-</i>

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(2) Ekim 2018 verisidir.

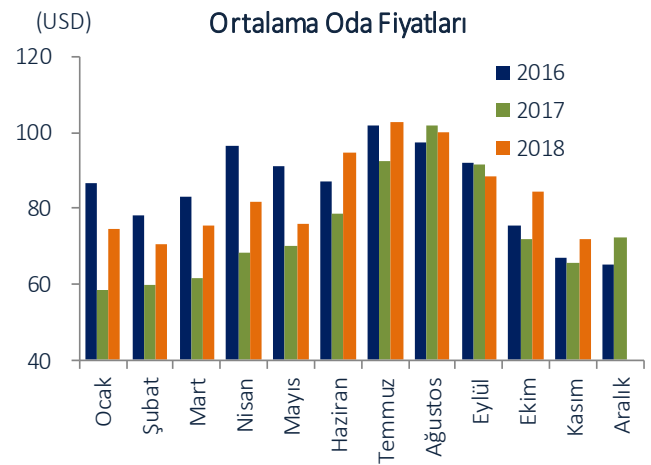
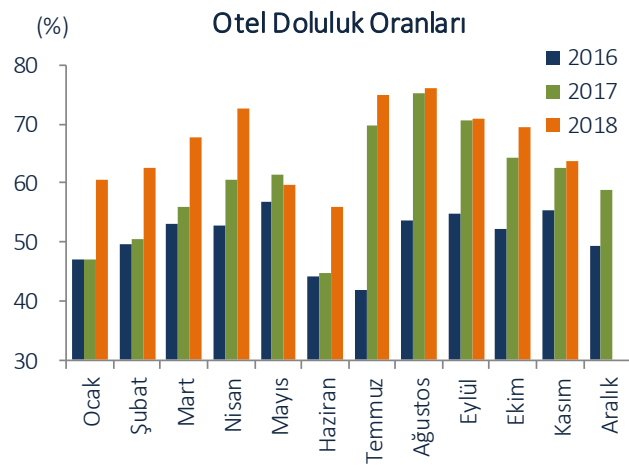
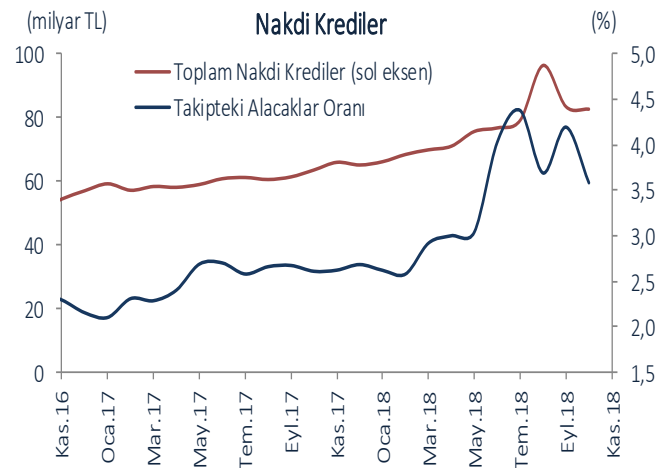
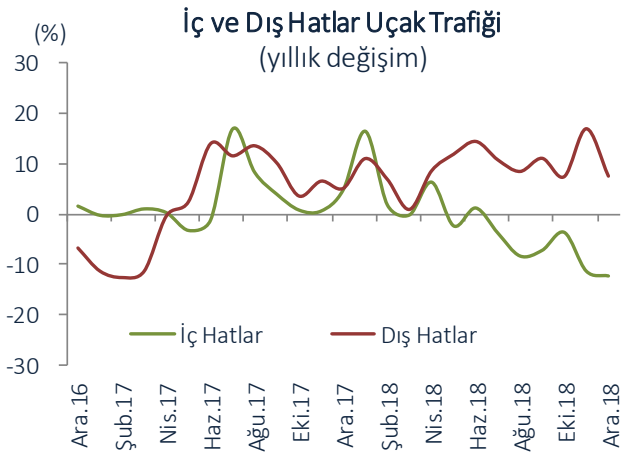
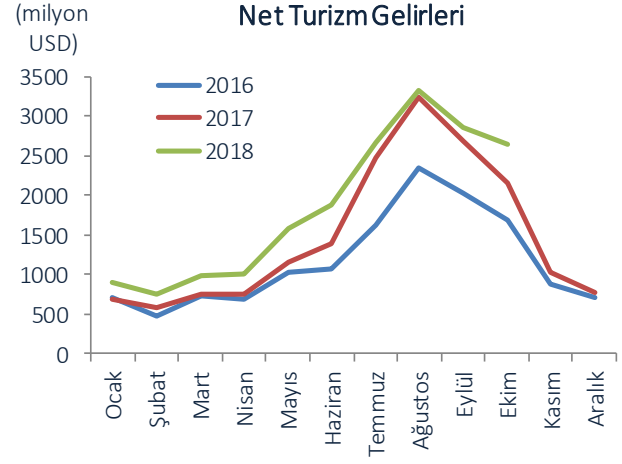
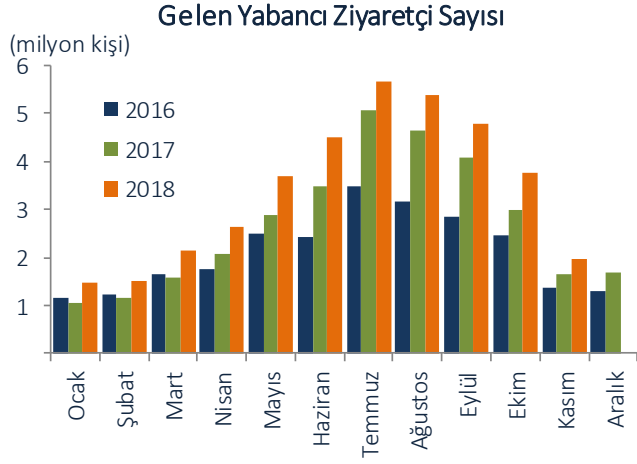
(3) Aralık 2018 verisidir.

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TCMB, SGK, BDDK, DHMİ, TÜROB

GÜNCEL GELİŞMELER

- Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısındaki toparlanma Kasım ayında da sürdü. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre Kasım ayında Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı yıllık bazda %19 artışla yaklaşık 2 milyon kişi oldu. Ocak-Kasım döneminde ziyaretçi sayısı %22,25 yükselerek 37,5 milyon kişiye ulaştı. Bu dönemde Türkiye'ye en çok ziyaretçi gönderen ülke 5,9 milyon kişi (%15,6 pay) ile Rusya olurken, bu ülkeyi 4,3 milyon kişi (%11,5 pay) ile Almanya izledi. Yabancı ziyaretçi sayısındaki artış, cari açıktaki son dönemde kaydedilen iyileşmeye destek oluyor.
- Devlet Hava Meydanları İşletmeleri'nin 2019 yılı ücret tarifesi yayımlandı. Tarifeye "dış hat yolcu güvenliği" adı altında yeni bir vergi kalemi eklendi. Bu çerçevede, havalimanı kategorisine bağlı olarak değişiklik gösteren yolcu servis tarifesine ek olarak getirilen yolcu güvenlik tarifesi ile yurt dışına çıkan her yolcudan 1 ila 3 euro arasında vergi kesileceği belirtilirken, yeni verginin 18 Aralık'tan itibaren biletlenen ve 1 Ocak'tan itibaren gerçekleştirilen bütün uçuşları kapsayacağı kaydedildi. Havayolu şirketlerinin söz konusu vergi kalemini yolcu biletlerine yansıtması öngörülüyor.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, ülkeye gelen ziyaretçilerin genel profillerinin belirleneceği "veri merkezi" modeline geçiyor. Modelle birlikte, farklı kurum ve kuruluşlarda bulunan turizm istatistiklerinin tek elden toplanarak, sektöre ilişkin daha sağlıklı veriler elde edilmesi planlanıyor. Yeni modele geçiş sonrası, klasik turizm istatistiklerin yanında, turizm gelirleri, geceleme sayıları, turistlerin ülkeye geliş sayısı, Türkiye'yi tercih etme nedeni, ve Türkiye ile ilgili düşüncelerine ilişkin daha net bilgilere ulaşılabileceğinin hedeflendiği belirtiliyor.
- Konaklama sektörüne yönelik toplam yatırımlar hız kesmekle birlikte, Anadolu illerindeki yatırımlarda dikkat çekici artışlar yaşanıyor. Antalya ve İstanbul en fazla otel yatırımı yapılan iki il olurken, Trabzon son iki yıldır yeni yatırımlardan önemli pay almaya devam ediyor. Türkiye Otelciler Birliği tarafından derlenen verilere göre Ocak-Ekim 2018 döneminde 48 şehirde toplam 22.081 yataklı 143 yeni otel projesi Ticaret Bakanlığı'ndan "Yatırım Teşvik Belgesi" aldı. Yeni yatırımların 2,3 milyar TL harcanarak tamamlanması öngörülürken, 2017 yılının aynı dönemiyle kıyaslandığında proje sayısında %6,5, yatırım tutarında %8,8 gerileme gözlemlendi.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TÜROB, BDDK, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TCMB, DHMİ

Türkiye İş Bankası A.Ş. - İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem - Başekonomist

izlem.erdem@isbank.com.tr

Aslı Şat Sezgin - Uzman

asli.sat@isbank.com.tr

Alper Gürler - Birim Müdürü

alper.gurler@isbank.com.tr

Ahmet Aşarkaya - Uzman

ahmet.asarkaya@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya - Müdür Yrd.

dilek.kaya@isbank.com.tr

Batuhan Atman - Uzman Yrd.

batuhan.atman@isbank.com.tr

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.